

Sonbaharda Neler Olur?

Bu kitapçığın sahibi

.....

Hava Koşulları Değişir

Her mevsimin hava koşulları birbirinden farklıdır. Yaz mevsiminin sona ermesiyle hava sıcaklığı giderek düşer. Rüzgârlı ve yağmurlu günlerin sayısı artar.

Yazın sona erdiğini ve sonbaharın geldiğini doğada gözlemlediğimiz birçok değişiklikten kolayca anlayabiliriz. Havalar serinlemeye, yağmurlar daha sık yağmaya ve güneş daha erken batmaya başlar. Yine bu dönemde bitkilerde ve hayvanlarda pek çok değişiklik olur. İşte sonbaharda gözlemlediğimiz değişikliklerden bazıları...

Bir ay süresince her gün dışarıdaki hava sıcaklığını ölçüp bir yere not edebilirsiniz. Daha sonra bu değerleri karşılaştırıp nasıl bir değişim gördüğünüzü yazabilirsiniz.

Hazırlayan: Bilge Nur Karagöz
Çizim: Bilgin Ersözlü
Grafik Tasarım: Ayşegül Doğan Bircan
Fotoğraflar: Visual Photos

Yapraklar Renk Değiştirir

İlkbahar ve yaz boyunca ağaçların yaprakları yeşildir. Bu rengi veren, yapraklarda bulunan "klorofil" molekülleridir. Sonbaharda güneş işiği azaldığında ve sıcaklıklar düştüğünde klorofil üretimi azalır. Bu nedenle yapraklar, yapılarında bulunan diğer renk maddelerinin daha belirginleşmesinin etkisiyle sarı renk alır. Sarı yapraklar zaman içinde kurur ve dökülür.

Dökülmüş yapraklardan bir koleksiyon yapabilirsiniz.

şapkalı Mantarlar Ortaya ıkar

Sonbaharda yağmurların sıklasmasıyla birlikte şapkalı mantarlar gelişmeye başlar. Bu dönemde şapkalı mantarları, çalıların ve dökülmüş yaprakların arasında, ağaçların dibinde görebilirsiniz. şapkalı mantarlar bitki değildir. Bir kısmı da çok zehirlidir. Bu nedenle doğada karşılaştığımız mantarları ellememiz ya da yememiz doğru değildir.

Atık malzemelerden şapkalı mantar maketi yapabilirsiniz.

Atkestaneleri Olgunlaşır

Atkestanesi, kalın gövdeli çok büyük bir ağaçtır. Bu ağacın meyvelerine de atkestanesi denir. Meyvelerinin dışı dikenlidir. İçlerinde parlak kahverengi, iri tohumlar bulunur. Sonbaharda atkestanesi meyveleri olgunlaşır.

Atkestanelerinden
küçük heykeller
yapabilirsiniz.

Bazı Kuşlar Göç Eder

Kırlangıç, leylek, guguk, arıkuşu, ebabil gibi bazı göçmen kuşlar ilkbaharda ülkemize gelir, sonbaharda da gider. Kışı geçirmek için her yıl sürüler halinde toplanıp Afrika'ya göç ederler.

İlkbaharda kırlangıç, leylek, guguk, arıkuşu ve ebabilleri ilk gördüğünüzde, onları gördüğünüz yeri ve zamanı www.yasayanbahar.org sitesine kaydedebilirsiniz.

Böğürtlenler Olgunlaşır

Sonbaharda meyve vermeye başlayan bitkilerden biri böğürtlendir. Dikenli bir çalı olan böğürtleni tarla ve yol kenarlarında ve daha pek çok yerde görebilirsiniz.

Alıçlar Olgunlaşır

Alıç, gülgiller ailesinden dikenli bir ağaççıktır. Yaprakları maydanozunkilere benzer. Sarı, turuncu ya da kırmızı renklerde olabilen meyveleri sonbaharda olgunlaşır. Bu meyveler yenebilir. Ülkemizde bazı yerlerde bu meyveler ipe dizilerek satılır.

Büyüklerinle birlikte böğürtlen şurubu ya da reçeli yapabilirsiniz.

Büyüklerinle birlikte alıçtan çay yapabilirsiniz.

Meşe Palamutları Olgunlaşır

Meşe, ülkemizde sık karşılaşılan ağaç türlerinden biridir. Bu ağacın sonbaharda olgunlaşan ve "meşe palamudu" adı verilen meyveleri vardır. Bu meyve birçok hayvanın kışlık besin kaynağıdır.

Alakargalar Palamut Toplamaya Başlar

Alakargalar en önemli besinlerinden biri olan meşe palamutlarını sonbaharda toplamaya başlar. Bu nedenle sonbaharda onları gagalarında meşe palamutlarını taşıırken görebilirsiniz. Alakargalar, topladıkları meşe palamutlarını toprağa gömer. Kışın besin bulmak zorlaştığında gömdükleri palamutları bulup yerler.

Meşe palamutlarından insan heykelcikleri yapabilirsiniz.

Alakargaların meşe palamutlarını toplamasıyla ilgili bir karikatür yapabilirsiniz.

Kozalaklar Olgunlaşır

iğneyapraklı ağaçların kozalak adı verilen meyveleri vardır. Kozalaklar sonbaharın gelmesiyle birlikte olgunlaşmaya başlar. Kozalaklar pullarla kaplıdır. Bu pulların arasında da tohumlar bulunur. Yemeklerde kullandığımız çam fıstığı da bu tip tohumlardandır.

Kozalaklardan
bir heykel
yapabilirsiniz.

Sincaplar Kışa Hazırlanır

Sincaplar sonbaharda kozalak, ceviz, fındık, meyve tohumları ve meşe palamudu toplar. Topladıkları bu besinlerin bir kısmını yuvalarına taşır, bir kısmını da toprağa gömerler. Kış aylarında da bu besinleri yerler.

Bir sincap yuvasının
içini hayal edip
resmini yapabilirsiniz.

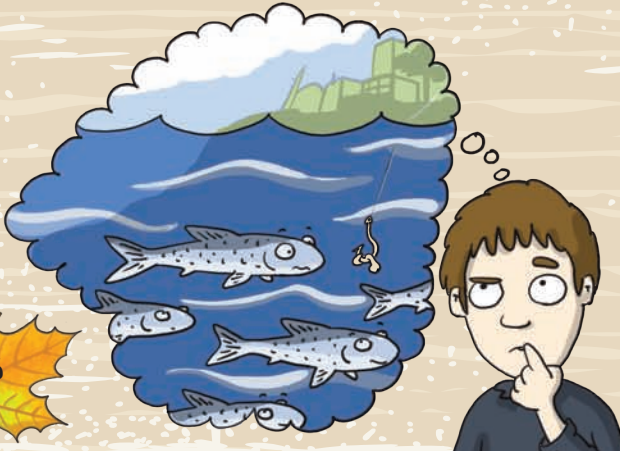

Bazı Balıklar Göç Eder

Sonbaharda havaların soğumasıyla birlikte denizler de soğur. Her yıl bu dönemde palamut, lüfer, istavrit, kefal, hamsi ve başka bazı balık türleri sürüler halinde Karadeniz'den göç eder. Göç sırasında İstanbul ve Çanakkale boğazlarından geçerek Ege ve Akdeniz'e ulaşırlar.

İstanbul Boğazı'ndan geçmekte olan bir istavrit sürüsünün Boğaz'da nelerle karşılaşabileceğini hayal edip resmini yapabilirsiniz.

Uğurböcekleri Kışa Hazırlanır

Uğurböcekleri sonbaharın sonuna doğru, dökülmüş yaprakların altında, kayalardaki yarıklarda, ağaç kovuklarında kalabalık gruplar halinde toplanmaya başlar. Kışı buralarda hep birlikte geçirirler.

Bildiğiniz bir okul şarkısı için uğurböcekleriyle ilgili sözler yazabilirsiniz. Sonra da arkadaşlarınızla birlikte bu şarkıyı söyleyebilirsiniz.

